

Стратешки План ЗИП Институт 2017-2021

Оваа публикација е изготвена со помош на Европската Унија. Содржината на публикацијата е единствена одговорност на ЗИП Институт и на никаков начин не може да се смета дека ги одразува гледиштата на Европската Унија.

Скопје, **2019**

СОДРЖИНА

КРАТЕНКИ	3
ВОВЕДНО ОБРАЌАЊЕ НА ИЗВРШНИОТ ДИРЕКТОР НА ЗИП ИНСТИТУТ	4
1. ВОВЕД	5
2. ОПИС НА ПРОЦЕСОТ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА СТРАТЕШКИОТ ПЛАН	6
3. ВИЗИЈА И МИСИЈА НА ЗИП ИНСТИТУТ	6
НАДВОРЕШНА АНАЛИЗА	8
5. СТРАТЕШКИ ЦЕЛИ, НАСОКИ И АКТИВНОСТИ	9
7. ПОТРЕБНИ РЕСУРСИ, ИЗВОРИ НА ФИНАНСИРАЊЕ И СПРОВЕДУВАЊЕ НА СТРАТЕШКИОТ ПЛАН...	14
III.2.1. Анализа на примената на основните правила за безбедност при работа	26
III.2.1.1. Анализа на состојбата и ускладеност со правилата за безбедност и здравје при работа во работниот и помошниот простор.....	26
III.2.2. Анализа на примената на посебните правила за безбедност при работа	27
III.13. Анализа на уредувањето на безбедноста и здравјето при работа	28
8. РЕФЕРЕНЦИ	30

КРАТЕНКИ

- 1.** ЗИП Институт – ЗИП
- 2.** УО - Управен одбор
- 3.** НО- Надзорен одбор
- 4.** ИК- Извршна Канцеларија
- 5.** МП – Министерство за Правда
- 6.** МВР– Министерство за внатрешни работи
- 7.** МНР– Министерство за надворешни работи
- 8.** МФ–Министерство за финансии
- 9.** ВРМ– Влада на РМ
- 10.** ПП– Политички партии
- 11.** ЈО- Јавно обвинителство
- 12.** ГОи– Граѓански организации
- 13.** ЕУ– Европска унија
- 14.** РМ– Република Македонија
- 15.** БЗР – Безбедност и заштита при работа
- 16.** НВО – Невладини организации

ВОВЕДНО ОБРАЌАЊЕ НА ИЗВРШНИОТ ДИРЕКТОР НА ЗИП ИНСТИТУТ

Почитувани,

Стратешкиот план за периодот 2017 – 2021 година, ЗИП Институт го подготви за да претставува насока кон целите што сакаме да ги оствариме во претстојниот четири годишен период. Како главни цели на кои ќе се концентрираме во нашата работа се предвидени:

Стратешка цел 1: Унапредување на состојбите и наоѓање на одржливи решенија за проблемите во локално ниво

Стратешка цел 2: Придонес кон развојот на граѓанско општество на локално ниво

Стратешка цел 3: Придонес кон подобрување на владеење на правото и заштитата на човековите права

Стратешка цел 4: Придонес кон процесите на безбедност и заштита при работа

Стратешка цел 5: Промоција на вредностите на ЕУ на локално и национално ниво

Сметаме дека ЗИП Институт, со своето искуство, мотивирано членство и заложби за демократизацијата и интеграцијата на Македонија во ЕУ ќе ги оствари планираните цели. Тоа ќе придонесе за поуспешно извршување на тековните активности, а секако и преку адресирање на најчестите проблеми со кои се соочува нашето општество, со работа на терен вклучувајќи обуки и конкретни активности за развој на заедницата во Република Македонија.

На овој начин, ЗИП Институт ќе даде свој придонес во развојот на демократските процеси во Република Македонија, и во регионот на Југоисточна Европа, и ќе ја нагласува нејзината важност преку адресирање на најчестите проблеми со кои се соочува нашето општество и локалните заедници.

1. ВОВЕД

Стратешкиот план на ЗИП Институт (ЗИП) е документ во кој се претставени целите, насоките, активностите и потребните средства за период од четири години (2017-2021). Во согласност со Стратешкиот план, ЗИП Институт ќе изготвува и годишни планови преку кои ќе ги операционализира активностите за остварување на стратешките цели.

ЗИП Институт е основан во 2011 година, како независна, невладина организација што се стреми кон подобрување на демократските процеси, владеењето на правото и развитокот на граѓанското општество во Република Македонија, преку наоѓање конкретни решенија на главните општествени, социјални и системски проблеми.

Клучна одлика на работата на ЗИП Институт се деталните и сеопфатни анализи, иницијативи и акции на локално, национално и регионално ниво, и поврзувањето на процесите на истражување и анализа со конкретни решенија и креирање на политики.

ЗИП се стреми да стане гласоговорник на процесот на демократизација во земјата и во регионот на Југоисточна Европа, и ја нагласува нејзината важност преку адресирање на најчестите проблеми со кои се соочува нашето општество, со работа на терен вклучувајќи обуки и конкретни активности за развој на заедницата. ЗИП е специјализиран во две клучни области: воведување на нови начини на неформално образование првенствено кај младите луѓе; и истражување на реформите во јавната администрација и локалната самоуправа.

Согласно Статутот на ЗИП Институт, посебни цели и задачи на ЗИП Институт се:

- ▶ Демократизација на македонското општество
- ▶ Владеење на правото и добро владеење
- ▶ Активен граѓански сектор
- ▶ Активни граѓани
- ▶ Зајакнување на граѓанската свест
- ▶ Инклузивни политики
- ▶ Соработка и долгорочен дијалог меѓу невладиниот сектор и државните институции
- ▶ Промоција на неформално образование
- ▶ Промоција на одржливи процеси на формално образование
- ▶ Мултиетничко, мултикултурно постоење и соживот
- ▶ Промоција на можностите за регионална соработка
- ▶ Промоција на можностите за евроинтеграција

Статутот на ЗИП ИНСТИТУТ ја дефинира организациската и управувачката структура на ЗИП ИНСТИТУТ.

Највисоко управно тело на ЗИП ИНСТИТУТ е Собранието, кое го сочинуваат пет членови. Членовите на Собранието се избирани од страна на Извршниот одбор (ИО).

ИО брои 5 членови, кој е раководен и претставуван од претседателот, кој е и претседател на Собранието на здружението. ИО за својата работа е одговорен пред Собранието.

2. ОПИС НА ПРОЦЕСОТ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА СТРАТЕШКИОТ ПЛАН

Процесот на стратешко планирање на ЗИП ИНСТИТУТ беше спроведен во периодот од јануари 2019 година и беше раководен од страна на членовите на извршната канцеларија, а работата беше координирана од надворешен консултант со долгогодишно искуство за раководење со процесите на стратешко планирање. Процесот на изготвување се состоеше од повеќекратна анализа на моменталната состојба и потребите и плановите на ЗИП ИНСТИТУТ. Консултантот подготви предлог програма за изработка на стратешкиот план со активностите кои би овозможиле членовите и персоналот на ЗИП ИНСТИТУТ да ги презентираат своите видувања и ставови.

Самиот процес започна со спроведување на проценка на потребите од страна на членовите на ЗИП ИНСТИТУТ и персоналот на ИК, заедно со ангажираниот консултант, во согласност со методологијата на Интегриран Организационски Модел (ИОМ) со цел да се идентификуваат областите и приоритетите на делување како и потребата за дополнителна поддршка и институционален развој.

3. ВИЗИЈА И МИСИЈА НА ЗИП ИНСТИТУТ

► ВИЗИЈА НА ЗИП ИНСТИТУТ

ЗИП Институт има за цел да служи како катализатор за позитивни општествени промени, преку проактивен пристап кон решавање на проблемите во процесите на демократизација и има визија за Република Македонија како високо развиена демократска земја, членка на Европската Унија, со социјално активни граѓани со развиена општествена, колективна свест.

► МИСИЈА НА ЗИП ИНСТИТУТ

ЗИП Институт е независна, невладина организација што се стреми кон подобрување на демократските процеси, владеењето на правото и развитокот на граѓанското општество во Република Македонија, преку наоѓање конкретни решенија на главните општествени, социјални и системски проблеми.

Клучна одлика на работата на ЗИП Институт се деталните и сеопфатни анализи, иницијативи и акции на локално, национално и регионално ниво, и поврзувањето на процесите на истражување и анализа со конкретни решенија и креирање на политики. Исто така, ЗИП Институт стреми да ги следи добрите практики во полето на безбедноста и здравјето при работа, преку иницирање на разни иницијативи со релевантни чинители во областа. Преку соработка со засегнати страни, државни, невладини и регионални институции, ЗИП Институт има мисија да ги зајакне демократските процеси во Република Македонија, да ги идентификува општествено девијантните појави и да сугерира решенија за нив, да ги набљудува процесите на почитување и заштита на човековите права и да придонесе кон обезбедување на најсоодветни решенија на проблемите на граѓаните и институциите во македонското општество. Една од основните вредности на ЗИП Институт е општествената и социјалната инклузивност. Преку својата работа, ЗИП Институт секогаш се труди да допре до ранливите и маргинализирани заедници, ги ислуша нивните потреби и ги вклучи во пронаоѓањето на видливи решенија на нивните проблеми. Со оглед на тоа дека социјалната инклузија и премостувањето на разликите се столбот на работата на Институтот, преку балансиран пристап, ЗИП придонесува кон соживот меѓу различностите.

► КЛУЧНИ АКТИВНОСТИ

- истражување и анализи во различни општествени проблеми и појави
- испорака на услуги за поддршка на јавни институции, здруженија и бизнис секторот
- развој на капацитети на клучните чинители
- подобрување на релациите помеѓу различните заедници на локално ниво
- развојот на граѓанско општество на локално ниво
- подобрување на владеење на правото и заштитата на човековите права
- понуда на можности поврзани со ЕУ за млади
- следење на спроведувањето на регулативта
- састапување и лобирање за донесување спроведување на регулатива

► ВРЕДНОСТИ И ПРИНЦИПИ

- транспарентност
- отчетност
- еднаквост
- почитување на разликите
- усогласеноста со политиките на ЕУ
- деполитизација
- работа на терен
- конституентите на ЗИП се активно вклучени во разни активности на организацијата

► ГЕОГРАФСКИ ОПФАТ

Република Северна Македонија

► ЦЕЛНИ ГРУПИ

- единици на локална самоуправа и други државни институции
- социјални претпријатија и организации кои работат на социјално претприемништво
- млади од 14 до 30 год.
- локални и странски донатори
- маргинализирани групи (роми и други малцинства, лица од рурални средини)
- медиуми
- државни и владини институции
- граѓански организации
- компании
- граѓани

► ПАРТНЕРСТВА И СОРАБОТКА

- Медиуми
- Институции на извршна власт
- Единици на локална самоуправа (ЕЛС)
- Заедница на единиците на локална самоуправа (ЗЕЛС)
- Амбасади во Република Македонија
- Домашни и странски фондации и меѓународни институции
- Граѓански организации
- Институту за истражување
- Бизнис асоцијации и комори
- Македонската Академија на Науките и уметностите (МАНУ)
- Меѓународни и регионални организации

► СЛОГАН:

Глобално знаење – локално влијание!

4. АНАЛИЗА НА НАДВОРЕШНО И ВНАТРЕШНО ОПКРУЖУВАЊЕ - SWOT АНАЛИЗА НА ЗИП ИНСТИТУТ

► ВНАТРЕШНА АНАЛИЗА

Strengths (Силни страни)

1. Силна мисија која е поддржана од засегнатите страни и персоналот.
2. Продуктите и услугите секогаш ги адресираат потребите на целните групи.
3. На одличен начин ги претставуваат потребите на целните групи /региони каде работат.
4. ЗИП ги негува различностите и во тимот и во реалциите со целните групи (родови, етнички, религиозни и слично).
5. Постои минимум потребен персонал за остварување на работните ангажмани.
6. Фокус кон долгорочно планирање на активностите и работните ангажмани.
7. Структурата на организација е соодветна.
8. Сите се запознаени со работата на другите, иако постои распределба на задачи во зависност од проектот на кој што се работи. Тимот е флексибилен и нуди поддршка доколку има потреба.
9. Имаат добар пристап и релации со претставници на меѓународните организации, амбасади и донатори, што е предуслов за склучување на партнерства.
10. Имаат добар пристап и квалитет на направените анализи /истражувања.
11. ЗИП е транспарентна и отчетна организација.

Weaknesses (слаби страни)

1. Недостасува континуитет во давање на одредени услуги (поради недостаток на финансии).
2. Сеуште нема понуда на услуги на организацијата на отворен пазар во однос на тендерите за услуги.
3. Има потреба од развој на подобар пристап кон медиумите (традиционални + социјални).
4. Има потреба за развој на внатрешните капацитети (персонал и зголемување на работните одговорности).
5. Има потреба од персонал и соработници за истражување и пишување на проекти.
6. Нема доволно финансии на долг рок.
7. Има потреба од повеќе активности за застапување и лобирање.
8. Има потреба од понатамошен развој на работни процедури.
9. Има потреба од подобрување на планирањето на време и ресурси.
10. Има потреба од повеќе иницијативи и проактивност на самиот тим, во однос на предлагање на идеи за проекти и реализација на активности.
11. Има потреба од софтвер за административно и финансиско раководење со повеќе донатори и извори на сретства.

► НАДВОРЕШНА АНАЛИЗА

Opportunities (Позитивни надворешни фактори)

1. Има потреба од поддршка на формални и неформални групи на локално ниво.
2. Во моментот има доволна понуда на донаторски програми за финансирање на проекти.
3. Целните групи/институции се задоволни од квалитетот на услугите кои ги дава ЗИП.
4. Донаторите се многу задоволни од начинот на работа на ЗИП.
5. ЗИП го применува принципот на позитивна дискриминација во своето работење.
6. Има потреба од следење на состојбите и регулативата во областа на насилниот екстремизам.
7. Има потреба од работа во сферата на образованието.
8. Има потреба од работа во сферата на човековите права.
9. Постои потреба од помагање и подобрување на соработката со единиците на локалната самоуправа.
10. Постои потреба за поддршка на руралниот развој.
11. Постои потреба од активности поврзани со сексуално образование и здравствено образование, особено кај маргинализираните заедници.

Threats (негативни надворешни фактори)

1. Има големо препокривње на услугите кои ги нудат ГОи.
2. Целните групи/корисници не секогаш имаат интерес за темите/продуктите кои ЗИП ги нуди.
3. Медиумите не се многу заинтересирани за организационите активности, доколку нема контроверзни вести, односно активности.
4. Политичката ситуација негативно влијае врз работата на ЗИП (државните институции не даваат доволно/воопшто/точни информации и не се заинтересирани за соработка – сепак зависи од институција до институција)
5. Постои страв кај државната администрација (во однос на соработката со ГОи, а со тоа и со ЗИП)
6. Постои изразен клиентелизам во НВО секторот и има ГОи кои го рушат угледот и кредибилитетот на секторот.
7. Засилена конкуренција од слични организации.
8. Учеството на граѓаните во иницијативи на локално и национално ниво е незадоволително.
9. Бирокуратските процеси го отежнуваат работењето на ГОи.

5. СТРАТЕШКИ ЦЕЛИ, НАСОКИ И АКТИВНОСТИ**Стратешки цели¹ на ЗИП ИНСТИТУТ**

1. Унапредување на состојбите и наоѓање на одржливи решенија за проблемите во локално ниво
2. Придонес кон развојот на граѓанското општество на локално ниво
3. Придонес кон подобрување на владеењето на правото и заштитата на човековите права
4. Промоција на вредностите на ЕУ на локално и национално ниво

Стратешки цели и насоки² на ЗИП ИНСТИТУТ**Стратешка цел 1: Унапредување на состојбите и наоѓање на одржливи решенија за проблемите во локално ниво****Насоки за СЦ 1:**

- 1.1. Истражување на потребите на локалните чинители (ЕЛС, ГОи, јавни институции итн.) и области на делување за адресирање на проблемите во локално ниво
- 1.2. Развој на услуги за поддршка на ЕЛС
- 1.3. Развој на капацитетите на клучните чинители на локално ниво во однос на адресирање на проблемите со кои што тие се соочуваат
- 1.4. Поддршка на руралниот развој
- 1.5. Подобрување на условите за живот на маргинализираните заедници
- 1.6. Подобрување на релациите помеѓу различните заедници на локално ниво

¹ Стратешките цели се обележани со еден референтни број (пр. 1, 2, 3 и 4)

² Стратешките насоки се обележани со два референтни броја (пр. 1.1., 1.2., 2.1., 2.2., 2.3. итн)

Стратешка цел 2: Придонес кон развојот на граѓанско општество на локално ниво

- 2.1. Промоција на улогата на ГОи и граѓанскиот сектор
- 2.2. Истражувања за транспарентноста и отчетноста на граѓанскиот сектор
- 2.3. Мапирање на услугите на ГОи на локално ниво и нивното промовирање
- 2.4. Развивање на механизми за локална транспарентност
- 2.5. Развој на капацитетите на локалните ГОи за нивно одржливо работење
- 2.6. Развој на локални и регионални мрежи на ГОи
- 2.7. Поддршка на формални и неформални групи на локално ниво

Стратешка цел 3: Придонес кон подобрување на владеењето на правото и заштитата на човековите права

- 3.1. Истражувања на различни аспекти на подобрување на владеењето на правото и заштитата на човековите права
- 3.2. Промоција на потребата од подобрување на владеењето на правото и заштитата на човековите права
- 3.3. Развој на ефикасна и ефективна јавна администрација
- 3.4. Следење на трошењето на јавните пари
- 3.5. Кост-бенефит анализа на јавни политики
- 3.6. Следење на спроведувањето на регулативите во однос на независноста на судската власт
- 3.6.1. Соработка со народен правобранител и судови

Стратешка цел 4: Придонес кон процесите на безбедност и заштита при работа

- 4.1. Етаблирање на ЗИП Институт како релевантен чинител во полето на БЗР
 - 4.1.1. Градење на човечки капацитети во полето на БЗР
 - 4.1.2. Активно учество во работилници, тренинзи, дебати и форуми
 - 4.1.3. Основање на мрежа на организации кои што работат во полето на БЗР
 - 4.1.4. Претставување на можностите за учество на НВО секторот во процесите на БЗР
- 4.2. Активно учество во процесите на инжинеринг на правото
 - 4.2.1. Учество во процесите на пишување на нацрт закони, амандмани и останати законски акти
 - 4.2.2. Соработка со сите релевантни чинители на државно ниво (Влада, Парламент, Министерство за Труд и Социјала, Министерство за Здравство)
- 4.3. Активно учество во процесите на пишување правилници, процедури и останати релевантни документи за НВО и други сектори
- 4.4. Активна соработка со корпоративниот сектор во процесите на БЗР

Стратешка цел 5: Промоција на вредностите на ЕУ на локално и национално ниво

- 5.1. Понуда на можности поврзани со ЕУ за млади
 - 5.1.1. Овозможување на размена на млади од МК кон ЕУ и обратно од ЕУ кон РМ
 - 5.1.2. Организирање на инфо сесии за можности за студирање во ЕУ
 - 5.1.3. Претставување на ЕУ на средношколска младина
 - 5.1.4. Посредство за пракса на млади во претпријатија во РМ/ЕУ
- 5.2. Помош и поддршка на општините за збртимување или партнерства на општини од МК и ЕУ
- 5.3. Воспоставување на соработка со дијаспората од РМ во Европските земји

Стратешки цели, насоки и активности³ на ЗИП ИНСТИТУТ**Стратешка цел 1: Унапредување на состојбите и наоѓање на одржливи решенија за проблемите во локално ниво**

1.1. Истражување на потребите на локалните чинители (ЕЛС, ГОи, јавни институции, итн) и области на делување за адресирање на проблемите во локално ниво

- 1.1.1. Подготовка на инструменти за оценка
- 1.1.2. Реализација на истражувања
- 1.1.3. Подготовка на извештаи со препораки

1.2. Развој на услуги за поддршка на ЕЛС

- 1.2.1. Подготовка на протокол на услуги
- 1.2.2. Тестирање на услугите
- 1.2.3. Испорака на услуги за поддршка на ЕЛС
- 1.2.4. Оценка на квалитетот на услугите

1.3. Развој на капацитети на клучните чинители на локално ниво за адресирање на проблемите со кои се соочуваат

- 1.3.1. Анализ а на препораки од претходни оценки/ Подготовка на Очека на потреби за нови области/чинители
- 1.3.2. Подготовка на курикулум за развој на капацитети
- 1.3.3. Испорака на активноста за развој на капацитетити
- 1.3.4. Оценка на квалитетот на активноста за развој на капацитетити

1.4. Поддршка на руралниот развој

- 1.4.1 Поддршка на месните заедници
- 1.4.2. Поддршка за настани (фестивал на грозје, одблежување на денови)
- 1.4.2. Мали инфраструктурни интервенции

1.5. Подобрување на условите за живот на маргинализирани заедници

- 1.5.1. Истражување
- 1.5.2. Комуникација со цел групи
- 1.5.3. Акција (работилници за жив. Вештини

1.6. Подобрување на релациите помеѓу различните заедници на локално ниво

- 1.6.1. Посети на верски храмови
- 1.6.2. Обуки работилници за меѓ.односи
- 1.6.3. Активности каде што се дружат

^{3 3} Стратешките насоки се обележани со три референтни броја (пр. 1.1.1, 1.1.2., 2.1.1., 2.1.2, 2.1.3. итн)

Стратешка цел 2: Придонес кон развојот на граѓанско општество на локално ниво

- 2.1.** Промоција на улогата на ГОи и граѓанскиот сектор
- 2.2.** Истражувања за транспарентноста и отчетноста на гр.сектор
- 2.3.** Мапирање на услугите на ГОи на локално ниво и нивно промивирање
- 2.4.** Развивање на механизам за локална транспарентност
- 2.5.** Развој на капацитети на локални ГОи за нивно одржливо работење
- 2.6.** Развој на локални и регионални мрежи на ГОи
- 2.7.** Поддршка на формални и неформални групи на локално ниво

Стратешка цел 3: Придонес кон подобрување на владеење на правото и заштитата на човековите права

- 3.1.** Истражувања на различни аспекти на подобрување на владеење на правото и заштитата на човековите права
- 3.2.** Промоција на потребата од подобрување на владеење на правото и заштитата на човековите права
- 3.3.** Развој на ефикасна и ефективна јавна администрација
- 3.4.** Следење на трошењето на јавните пари
- 3.5.** Кост-бенефит анализа на јавни политики
- 3.6.** Следење на спроведувањето на регулативта која обезбедува на независност на судствата власт во РМ
- 3.6.1.** Соработка со народен правобранител и судови

Стратешка цел 4: Придонес кон процесите на безбедност и заштита при работа

- 4.1** Етаблирање на ЗИП Институт како релевантен чинител во полето на БЗР
 - 4.1.1.** Активно учество во активности поврзани со процесите на безбедност и заштита при работа
 - 4.1.2.** Градење на човечки капацитети од страна на ЗИП во полето на БЗР
 - 4.1.3.** Активно учество во работилници, тренинзи, дебати, форуми
 - 4.1.4.** Соработка со релевантни чинители во полето на БЗР
 - Истражување на потребите на речеватните чинители на локално, национално и регионално ниво, споделување на добри практики и соработка
 - 4.1.5.** Основање на мрежа на организации кои што работат во полето на БЗР
 - Организирање на можности за понатамошно вмрежување и споделување на искуства
 - 4.1.6.** Претставување на можностите за учество на НВО секторот во процесите на БЗР
- 4.2** Активно учество во процесите на инжинеринг на правото
 - 4.2.1** Учество во процесите на пишување на нацрт закони, амандмани и останати законски и подзаконски акти
 - Учество во работилници, форуми и останати настани преку кои што би се зајакнале човечките капацитети на ЗИП во ова поле
 - Учество во процесите на усогласување на националната легислатива со релевантните Европски и меѓународни стандарди во полето
 - 4.2.2.** Соработка со сите релевантни чинители на државно ниво (Влада, Парламент, Министерство за Труд и Социјала, Министерство за Здравство)
 - Активно градење на односи и соработка со институциите
- 4.3** Активно учество во процесите на пишување правилници, процедури и останати релевантни документи за НВО и други сектори

- Учество во работилници, форуми и останати настани преку кои што би се зајакнале човечките капацитети на ЗИП во ова поле

4.4 Активна соработка со корпоративниот сектор во процесите на БЗР

- Соработка со најразлични компании кои што работат во полето на БЗР
- Оценка на квалитетот на услугите кои што корпоративниот сектор ги нуди во ова поле

Стратешка цел 5: Промоција на вредностите на ЕУ на локално и национално ниво

5.1 Понуда на можности поврзани со ЕУ за млади

5.1.1. Овозможување на размена на млади од МК кон ЕУ и обратно од ЕУ кон М

5.1.2 Организирање на инфо сесии за можности за студирање во ЕУ

5.1.3 Претставување на ЕУ на средношколска младина

5.1.4 Посредство за пракса на млади во претпријатија во РМ/ЕУ

5.2 Помош и поддршка на општините за забратимување или партнерства на општини од МК и ЕУ

5.3 Воспоставување на соработка со дијаспората од РМ во Европски земји

6. ОРГАНИЗАЦИСКА И УПРАВУВАЧКА СТРУКТУРА

Статутот на ЗИП ИНСТИТУТ ја дефинира организациската и управувачката структура на ЗИП ИНСТИТУТ.

Највисоко управно тело на ЗИП ИНСТИТУТ е Собранието, кое го сочинуваат пет членови. Членовите на Собранието се избирани од страна на Извршен одбор (ИО). ИО брои 5 членови, кој е раководен и претставуван од претседателот, кој е и претседател на Собранието на здружението. ИО за својата работа е одговорен пред Собранието. Иако недефинирани со статутот, секојдневните задачи на организацијата ги реализира тим на професионално ангажиран персонал која работи на реализација на различни проекти и активности.

7. ПОТРЕБНИ РЕСУРСИ, ИЗВОРИ НА ФИНАНСИРАЊЕ И СПРОВЕДУВАЊЕ НА СТРАТЕШКИОТ ПЛАН**7.1. ПРЕДВИДЕНИ И ПОТРЕБНИ ФИНАНСИСКИ СРЕДСТВА**

За реализација на стратешкиот план, потребно е да се обезбедат доволно ресурси за навремено подмирување на предвидените трошоци во однос на работата на ЗИП ИНСТИТУТ. Согласно процесот на развој на стратешкиот план, направен е детален буџет потребен за негово спроведување, претставен во поглавје 6.

За работата на ЗИП ИНСТИТУТ, секоја година се издвојуваат средства за расходите согласно одобриениот буџет.

Ако се земат во предвид проектираните вредности на буџетот потребни за реализација на стратешкиот план, и она што ЗИП ИНСТИТУТ го добива како средства од членарината и од проекти, може да се заклучи дека ЗИП ИНСТИТУТ се соочува со недостаток на финансиски средства за реализација на сите планирани активности.

ПОТРЕБЕН БУЏЕТ за реализација на Стр. план на ЗИП ИНСТИТУТ	За сите 4 години (2017-2021)	Од 1 јануари 2018	2019	2020	2021
Буџет на ЗИП ИНСТИТУТ (во МКД)	МКД 82,323,010	МКД 8,796,531	МКД 14,751,763	МКД 19,029,400	МКД 20,904,916
	€ 1,338,585.5	€ 143,033.0	€ 239,866.0	€ 309,421.1	€ 339,917.3

Табела 2. Проектирани износи на буџетот на ЗИП ИНСТИТУТ за периодот 2017-2021 (во денари и во евра)

За да се обезбедат средства за целосно спроведување на активностите предвидени со Стратешкиот план, задолжително ќе бидат потребни дополнителни извори на финансирање.

Исто така не треба да се заборави дека и во наредниот период, преку билатералната и мултилатералната развојна помош и агенциите за меѓународна соработка и развој, може да се користат средства кои би биле наменети за покривање на дел на активностите предвидени со овој Стратешки план. За таа цел во рамките на ЗИП ИНСТИТУТ е потребно да се развијат вештини за подготовка и менаџирање на проекти, но исто така е потребно активно да се лобира пред претставниците на владините и меѓународните институции.

7.2. ПОТРЕБНИ ЧОВЕЧКИ РЕСУРСИ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА СТРАТЕШКИОТ ПЛАН

За да се овозможи соодветно раководење со процесот на спроведување на стратешкиот план, редовно следење на спроведувањето, ревидирање и надградување на планот, и обезбедување на финансиски средства, потребно е да се размисли за доекипирање на ЗИП ИНСТИТУТ со нов персонал.

Покрај постојниот персонал, постои потреба од најмалку два (2) извршители во ЗИП ИНСТИТУТ и тоа за остварување на програмските задачи кои досега не биле покриени со персонал (стратешка цел 2, 3 и 4) Дел на одговорностите на персоналот би бил да следи, подготвува и раководи со спроведувањето на проекти од меѓународните донаторски агенции и институции, посебно програмите на Европската Унија (ИПА II, Еразмус Плус, Европа за граѓаните, ЕИДХР, итн.)

7.3 СЛЕДЕЊЕ И ОЦЕНКА НА СТРАТЕШКИОТ ПЛАН

За успешно и доследно спроведување на Стратешкиот план ќе се спроведе соодветен мониторинг во периодот кој го покрива овој документ, како и оценка на достигнувањата во секоја година. За таа цел ќе се формира работна група раководена од Извршниот Директор, за да го следат текот и динамиката на спроведувањето на овој Стратешки план. Оваа работна група ќе изготвува и поднесува извештај до членовите на УО и НО и ќе предлагаат неопходни промени и усогласувања за достигнување на утврдените цели.

Мониторингот на спроведувањето на годишните програми на активности преку кои ќе се реализираат и остваруваат стратешките цели, континуирано ќе го врши ЗИП ИНСТИТУТ односно ИК. ЗИП ИНСТИТУТ тековно ќе ги следи предвидените активности и ќе врши евалуација на зацртаните цели квартално, со поднесување на извештаи, кои ќе содржат информации за прогресот и успехот на имплементација, како и заклучоци и препораки во функција на ефективно и ефикасно спроведување на планот. За следење на активностите се утврдени индикатори преку кои се мери степенот на остварување на целите како и извори на верификација, во рамки на деталниот план на активности кој што е во прилог на стратешкиот план.

АНЕКС 1: СТРАТЕГИЈА ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗАШТИТА ПРИ РАБОТА

Концептот за безбедност и заштита при работа (БЗР) се фокусира на безбедноста и условите при работата и на самото работно место. Безбедноста и заштитата при работа се дел од правната рамка при индивидуалното трудово право во државниот правен поредок, како и дел од регионалниот и меѓународниот правен поредок. Така, може да се каже дека поимот на заштита и безбедност на работа е всушност синтеза на два термина, односно поими, и тоа „заштита“ и „безбедност“, кои меѓусебно се комплементарни. Тоа не значи дека се синоними, туку два термина кои заедно прават една правна целина, која има свое посебно место и значење во рамките на трудовото право, а и многу пошироко.

Во Република Северна Македонија, БЗР е уставна категорија со статус на основно право на секој вработен, и припаѓа во групата на *“уставно загарантираните основни економски, социјални и хуманитарни права на човекот”*, определено со меѓународните прописи (*Европска Социјална Повелба, 1961, 1991 г.*) Врз основа на тоа безбедноста и здравјето при работа е составен дел на организацијата на работата и на работниот процес и истата ја организира, уредува и обезбедува работодавачот во согласност со *Законот за безбедност и здравје при работа (“Сл. весник на РМ”, бр. 92/07), подзаконски акти, односно правилници за безбедност и здравје во одделни гранки на технолошки процеси, акти со кои се регулира безбедноста и здравјето при работа во претпријатието и установите, колективен договор, договор за вработување, и слично.*

БЗР е интердисциплинарен концепт на обезбедување на добросостојбата на луѓето, вклучени во процесот на работа, но, во исто време е и заштита на работодавачите од непредвидени и неконтролирани економски и материјални загуби што произлегуваат од штетите настанати од непримената на мерките за безбедност и здравје при работа.

Значи, оваа област подразбира: **здрава, хумана и безбедна работна средина**.

Професионално изведена безбедност и здравје при работа, се темели на следните основи:

- ▶ **Морална** - Секој човек има право на живот (право на добро здравје и лична безбедност), право на работно место без ризици по неговото здравје и безбедност;
- ▶ **Економска** - промислен пристап при заштеда на финансиски и материјални средства како на вработените (трошоци за лекување, намалена работна способност, итн.), работодавачите (компензација за лекување, казни за непримена на заштитни мерки, дополнително работно време за производство, итн.), така и за самата држава каде што неконтролирано се исцрпуваат средствата од социјалните фондови за надомест за лекувањето, периодот за закрепнувањето, итн;
- ▶ **Правна** - регулирана е со законски и подзаконски акти кои ја регулираат оваа област.

ЗИП Институт како организација се стреми кон највисоки стандарди во процесите на извршување на работните задачи, во согласност со пропишаната легислатива, како и во согласност со индивидуално зацртаните стратешки цели, набројани во Стратешкиот План при кој овој документ е приложен како Анекс. Безбедноста и заштитата на вработените и волонтерите при ЗИП Институт е на прво место.

Безбедноста и здравјето при работа има смисла единствено кога таа е приспособена на работникот, т.е. учесникот во работниот процес.

Целите кои си ги поставуваме за континуирано подобрување на безбедноста при работа треба да бидат МУДРО дефинирани и спроведени во соработка меѓу работниците (преку нивните синдикати) со работодавачите.

М – МЕРЛИВИ

У – УТВРДЕНИ

Д – ДОСТИЖНИ (ВРЕМЕНСКИ)

Р – РЕАЛНИ

О – ОСТВАРЛИВИ

Најефикасната превенција од несреќи и заболувања започнува уште при самото организирање на работните процеси, кога безбедните работни услови може да се вградат во самиот работен процес.

Во превентивни мерки спаѓаат контролните мерки: отстранување; замена; инженерските контроли; административните контроли; други контролни методи.

Во Законот за безбедност и здравје при работа кој е темелниот акт за спроведување на безбедност и здравје при работа и е изработен на основа на насоките на Европската Директива 391/89 за спроведување на мерки за подобрување на безбедноста и здравјето на работниците, е воведен нов термин/постапка - поимот **“ризик”**.

Не постои ниту едно работно место без опасност или ризик од настанување на повреда при работа, или професионално заболување. Затоа, работодавачот е должен за сите работни места, без исклучок, да изготви т.н. изјава за безбедност која во себе ќе ги има сите параметри на работното место, опасностите/штетностите и напорите кои се присутни и да направи проценка на можноста од настанување повреда, професионално заболување или болест во врска со работата кај непосредниот вработен со изложувањето на непосредната опасност/штетност и кои мерки на предострожност или заштита треба да се преземат, за ризикот да биде намален.

Согласно Правилникот се користат следните дефиниции:

- ▶ **Опасност** присутна при работа претставува околност или состојба која може да го загрози или оштети здравјето на вработениот. Може да влијае на луѓето, животната средина, процесите на производство, итн.
- ▶ **Штетности** на работа се штетните фактори во работната околина кои со своите карактеристики и својства можат да предизвикаат негативни ефекти врз здравјето на изложените работници.
- ▶ **Ризик** на работа претставува можност за добивање на повреда или заболување со одредена тежина како резултат на изложување на опасностите.
- ▶ **Проценка на ризик** претставува систематско евидентирање и проценување на сите фактори на работниот процес, со цел да се утврдат можните видови на опасности и штетности на работното место и работната средина кои можат да предизвикаат оштетување на здравјето, повреди на работа, професионални болести и болести во врска со работата.

РИЗИК = ТЕЖИНА x ВЕРОЈАТНОСТ

Проценката на ризик ни помага да се:

- намалат трошоците од последиците од неспроведување на мерките за БЗР
- навремено да се спознаат опасностите/штетностите и нивните извори

- спознаат мерките за заштита кои е задолжително или пожелно да се превземат
- оцени досегашната делотворност на заштитата при работа и рационализирање на трошоците
- утврди листа на приоритети и примена на мерки
- докаже на работниците, нивните претставници и надлежните органи дека со проценката се опфатени сите чинители на работните места релевантни за безбедноста при работа и
- зачувува на здравјето на работниците

Проценката на ризик треба да се повтори секогаш кога ќе се појави било каква промена која може да влијае врз забележаната опасност, како што се нови процедури, нова опрема или материјали, промена во организацијата на работата, нови работни простори, колективни несреќи, смртни случаи и др.

Истовремено актот за проценка на ризик е подлога за донесување или ревизија на низа акти во фирмата како Правилник за организација и систематизација, Правилник за ЛЗО, Планот и програмата за обука и др.

Особено внимание при проценката на ризикот треба да се посвети на тоа, со примена на мерките за елиминација на ризикот при решавањето на една опасност да не се создаде друга.

Flow дијаграм на процес на проценка на работно место

А. ПРАВНА ОСНОВА

Изјавата за безбедност и проценката на ризик е извршена во се според следните одредби:

- Закон за безбедност и здравје при работа ("Сл.весник на РМ", бр.92/07, бр.53/13; бр.164/13, 158/14, 15/15);
- Директивата на Советот на ЕУ 89/391;
- Законот за работни односи ("Сл.весник на РМ", бр.62/05)
- Закон за инспекција на трудот ("Сл.весник на РМ"бр.35/97;бр.29/02)
- Закон за безбедност во сообраќајот ("Сл.весник на РМ"бр.35/97;бр.29/02)
- Правилникот за начинот на изготвување на изјава за безбедност, нејзината содржина, како и податоците на кои треба да се заснова проценката на ризикот ("Сл.весник на РМ", бр. 02/09)
- Насоките за проценка на ризик ЕУ ISBN 92-827-4278-4 од 1996
- Правилник за минималните барања за безбедност и здравје при работа на вработените на работен простор ("Сл.весник на РМ", бр.154/08)
- Правилник за мерки за заштита при работа со екрани ("Сл.весник на РМ", бр.119/05)
- Правилник за безбедност и здравје при работа на опрема за работа ("Сл. Весник на РМ", бр.116/07)

- Правилник за безбедност и здравје при работа при рачно пренесување на товар (“Сл.весник”, бр.135/07)
- Правилник за заштита при работа при товарење и истоварање на товар (“Сл.весник на РМ”, бр.11/88)
- Правилник за знаци за безбедност и здравје при работа (“Сл.весник РМ”, бр.127/07)
- Правилник за минималните барања за безбедност и здравје при работа на бремени работнички, работнички кои неодамна се породиле или дојат (“Сл.весник РМ”, бр.119/11)
- Правилникот за лична заштитна опрема која вработените ја употребуваат при работата (“Сл.весник на РМ”, бр.116/070)
- Правилник за минималните барања за безбедност и здравје при работа на вработени од ризици поврзани со изложување на хемиски супстанции (“Сл.весник на РМ”, бр.46/10)
- Правилник за минималните барања за безбедност и здравје при работа на вработени од ризици поврзани со изложеност на биолошки агенси (“Сл.весник на РМ”, бр.170/10)
- Правилник за листа на професионални болести (“Сл.весник на РМ”, бр.136/07)
- уредба за видот, начинот, обемот и ценовникот на здравствени прегледи на вработените (“Сл.Весник на РМ”, бр.60/13)
- Правилник за начинот на водење на евиденција во областа на безбедност и здравје при работа (“Сл.весник на РМ”, бр.136/07)
- Правилник за технички нормативи за електрични инсталации за низок напон (“Сл.лист на СФРЈ”, бр.53/88)
- Правилник за едноставни садови под притисок (Сл.весник на РМ бр.33/06 и 63/07)
- Британски стандард OHSAS 18001 – 2007

Б. ПРИКАЗ НА ПОСТАПКАТА НА ИЗРАБОТКА НА ИЗЈАВА ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ПРОЦЕНКА НА РИЗИК

Актот за изработка на изјава за безбедност и проценка на ризик донесен на основа на Законот за безбедност и здравје при работа и Правилникот за начинот на изготвување на изјава за безбедност, нејзината содржина, како и податоците на кои треба да се заснова проценката на ризикот, е заснован на утврдување на можните видови на опасности и штетности на сите работни места и во работната околина во ЗИП Институт.

При изработката на изјавата за безбедност и проценката на ризикот доследно се почитувани пропишаните постапки на спроведување на проценка на ризиците. Најнапред е донесена одлука за покренување на постапката, формиран е тим за изработка на изјавата и проценката, утврдени се општите податоци за организацијата, опишана е работната средина и средствата за работа, утврдени се работните места и евидентирани се работите во рамки на тие работни места. Исто така, анализирана е состојбата на безбедноста и здравјето и начинот на извршување на работите.

Препознавањето и утврдувањето на опасностите и штетностите на работните места е извршено со непосреден увид во работниот процес, односно со набљудување и следење на процесот на работа, интервју со вработените или нивно анкетирање. Останатите информации се добиени од документацијата со која располага ЗИП Институт.

Во овој документ е спроведена комплетна постапка на проценка на ризик согласно Правилникот на 6 работни места утврдени со систематизацијата.

Врз основа на проценетите ризици се утврдени мерките за спречување, отстранување или намалување на изворите на опасноста односно штетноста, приоритетите и роковите во нивно спроведување согласно техничките прописи, стандарди, препораки и сл., како и одговорни лица за нивно спроведување и следење.

Начинот на информирање на работниците се врши преку работодавецот.

При проценката на ризикот на работните места во ЗИП Институт беше користена BG методата.

Групите на опасности и штетности се дадени во Табела 1.1

Шифра	Подшифра	Опасности и штетности
1. Механички опасности кои се јавуваат со користење односно употреба на опремата за работа		
01	1.1	недоволна безбедност поради вртливи делови
02	2.1	недоволна безбедност поради подвижни делови – летање на честички
	2.2.	делови кои се превртуваат, клатат
	2.3.	делови кои се тркалаат, отклизнуваат
	2.4.	делови кои отпаѓаат или се одвојуваат
	2.5.	делови кои се распрскуваат и одлетуваат
	2.6.	честици кои одлетуваат
	2.7.	медиуми под притисок
03	3.1	слободно движење на деловите кои можат да нанесат повреда на вработениот
	3.2	слободно движење на материјалите кои можат да нанесат повреда на вработениот
04	4.1	внатрешен транспорт – подвижни транспортни средства
	4.2	движење на работни машини или возила
	4.3	поместување на одредена опрема за работа
05	5.1	користење на опасни средства за работа кои можат да предизвикаат експлозии или пожар
06	6.1	неможност или ограниченост за навремено преместување од работното место
	6.2	изложеност на затворање
	6.3	изложеност на механички удар
	6.4	изложеност на поклопување
07	7.1.	пад на товар на работник при механизирани транспорт
	7.2.	при утовар/истовар на транспортно средство
	7.3.	пригмечување при пад на товар од транспортно средство
	7.4.	пригмечување при рачна манипулација со товар
08	8.1	други фактори кои може да се појават како механички извори на опасности
2. Опасности кои се јавуваат во врска со карактеристиките на работното место		
09	9.1	опасни површини (подови, површини за газење или површини со кои вработените доаѓаат во контакт, а имаат остри рабови, шилци, испакнати делови и сл.)
10	10.1.	работа на височина согласно прописи за безбедност и здравје при работа
	10.2.	пад од скали, газишта, скалила
	10.3.	пад од скеле
11	11.1.	работа во длабочина, согласно прописи за безбедност и здравје при работа (во отвор, јама, канал)
12	12.1	работа во тесен, ограничен или опасен простор (помеѓу два или повеќе фиксирани делови, помеѓу подвижни делови или возила, работа во затворен простор кој е недоволно осветлен или проветрен и сл.)
13	13.1	можност за лизгање или сопнување (влажни или лизгави површини)
	13.2.	при замастени со уље површини
	13.3.	со време предизвикана мазна површина
	13.4.	нерамнини, висински разлики
	13.5.	закрченост на површините за движење
	13.6.	неадекватен облик и големина на нагазните површини
14	14.1.	физичка нестабилност на работното место
15	15.1.	можни последици или пречки поради задолжителната употреба на средствата или опремата за лична заштита при работа
16	16.1.	влијанија поради учество во работниот процес со примена на несоодветни или неприлагодени методи на работа
17	17.1.	други опасности кои може да се јават во врска со карактеристики на работното место и начинот на работа
3. Опасности кои се јавуваат со користење на електрична енергија		
18	18.1.	опасност од директен допир со делови на електрична инсталација и опрема под напон
19	19.1.	опасност од индиректен допир со делови на електрична инсталација и опрема под напон
20	20.1.	опасност од топлотното дејство кое го создаваат електрична опрема и инсталациите (прегревање, пожар, експлозија, електричен лак или искрење и др.)
21	21.1.	опасности од удар на гром и последици од атмосферско празнење
22	22.1.	опасност од штетното влијание на електростатичен електрицитет
23	23.1.	други опасности кои можат да се појават во врска со користењето на електричната енергија

4. Опасности од пожар и експлозија		
24	24.1	ракување со запаливи цврсти материи, течности и гасови
25	25.1	ракување со експлозивни материјали
26	26.1	можност за создавање на експлозивни смеси
27	27.1	можност за создавање на електростатички електрицитет како услов за палење и експлозија
28	28.1	експлозии во сообраќај
	28.2.	цистерни за превоз на гасови
	28.3.	возила за превоз на боци со технички гасови
29	29.1.	други опасности кои можат да доведат до појава на пожар и експлозија
5. Термички опасности		
30	30.1.	допир со топол медиум
	30.2.	допир со ладен медиум
6. Штетности кои настануваат или се јавуваат во текот на работниот процес		
Хемиски штетности		
31	31.1	прашина (вдишување, гушење, навлегување во телото преку кожата, изгореници, труење и сл.)
	31.2	течности (вдишување, гушење, навлегување во телото преку кожата, изгореници, труење и сл.) (киселини, бази)
	31.3	гасови и чад (вдишување, гушење, навлегување во телото преку кожата, изгореници, труење и сл.)
32	32.1	присутност на лесно нагризувачки материи
33	33.1	реактивни / непостојани материи
34	34.1	истекување на хемиски материи
Физички штетности		
35	35.1	бучава
36	36.1	механички вибрации
37	37.1	зголемен или намален атмосферски притисок
38	38.1	јонизирачко зрачење
39	39.1	нејонизирачко зрачење
40	41.1	топлинско зрачење
41	41.1	штетни влијанија на микроклиматските фактори (висока температура, ниска температура, влажност, брзина на струење на воздухот)
42	42.1	несоодветна-недоволна осветленост
43	43.1	штетни атмосферски влијанија (работа на отворено)
44	44.1	работа во близина на вода или под површината на водата
Биолошки штетности		
45	45.1	изложеност на инфективни агенсии
46	46.1	изложеност на микроорганизми
47	47.1	изложеност на алергени
48	48.1	работа со животни
49	49.1	напад од животински свет
7. Штетности кои произлегуваат од психички и психофизиолошки напори		
50	50.1	напори или телесни напрегања - рачно пренесување товар
	50.2	напори или телесни напрегања - туркање или влечење товар
	50.3	напори или телесни напрегања - долготрајни зголемени телесни активности/повторувачки движења
	50.4	напори или телесни напрегања – качување и слегување
51	51.1	нефизиолошка положба на телото - долготрајно стоење
	51.2	нефизиолошка положба на телото - долготрајно седење
	51.3	нефизиолошка положба на телото - долготрајно клечење
	51.4	нефизиолошка положба на телото - долготрајно наведнување
	51.5	работа со раце над глава, свиткано тело, завртена положба, наведнатост на страна
52	52.1	неповолни ергономски фактори
53	53.1	напрегања при обавување на одредени работи кои предизвикуваат психолошки оптоварување - стрес
54	54.1	напрегања при обавување на одредени работи кои предизвикуваат психолошки оптоварување - монотонија
55	55.1	одговорност во прием на информации
	55.2.	прием на визуелни сигнали
	55.3.	прием на звучни сигнали

	55.4.	прием на светлосни сигнали
56	56.1.	одговорност во пренос на информации
	56.2.	премногу информации
	56.3.	намалено внимание
	56.4.	посебни (неочекувани) ситуации
57	57.1	користење на соодветни знаења и способности
58	58.1.	несоодветно одбележување на команди на опрема за работа
59	59.1	одговорност во правилата на однесувањето
60	60.1	брзи измени на работите процедури
61	61.1	интензитет на работа
62	62.1	просторна условеност на работното место
63	63.1	конфликтни ситуации
64	64.1	работа со странки
65	65.1	работа со пари
66	66.1	недоволна мотивација за работа
67	67.1	одговорност во раководење
68	68.1	потреба за донесување на одлуки
8. Штетности врзани за организацијата на работата		
69	69.1	работа подолга од полното работно време-прекувремена работа
	69.2	работа во смени
	69.3	ноќна работа
	69.4	готовност во случај на интервенции
	69.5	постојано следење на процесот
9. Останати штетности кои се јавуваат на работни места		
70	70.1	штетности кои предизвикуваат други лица - насилство на работа при работа на шалтер
	70.2	штетности кои предизвикуваат други лица - работа на обезбедување, работа на ревизори, инспекции, полиција ,здравствени работници
	70.3	штетности кои предизвикуваат други лица - работа на ревизори
	70.4	штетности кои предизвикуваат други лица – работа на инспекции, полиција ,здравствени работници
	70.5	штетности кои предизвикуваат други лица – работа на полиција
	70.6	штетности кои предизвикуваат други лица – работа на здравствени работници
71	71.1	останати штетности

АНАЛИЗА НА РИЗИЦИТЕ ПО РАБОТНИТЕ МЕСТА СПОРЕД Nohl-Thiemeckeove матрица на ризик која се користи во ВГ методологијата

За секое работно место е даден следниот приказ:

1. Општи и технолошки податоци за работното место која содржи

- Општи податоци за раб.место, бр.на запослени, траење и распоред на работите и работи со посебни услови
- Работи кои работниците ги извршуваат распоредени на работното место
- Работен простор, машини, уреди и алати кои се користат во изведување на процесот на работа
- Опасни работни материи кои се користат во процесот на работа
- Места на работа на кои се извршуваат работите на разгледуваното работно место

2. Анализа на ризикот на работното место која содржи

2.1. Вид на опасност, штетност, напор и оптеретување

2.2. Изложеност на работникот на поедина опасност прикажана со текст во категориите

- многу ретко (0-20%)
- повремено (21 – 40%)
- често (41 – 60%)
- претежен дел од времето (61 – 80%)
- цело работно време (81 – 100%)

Табела 1.2

Изложеност на опасности и штетности во текот на работниот ден	Квалитативно рангирање на изложеноста на опасности и штетности	Квантитативно рангирање на изложеноста на опасности и штетности
0 – 20%	Многу ретко	1
21 – 40%	Пвремено	2
41 – 60%	Често	3
61 – 80%	Претежен дел од работното време	4
81 – 100%	Цело работно време	5

Веројатност на настанување на штетната последица

ВЕРОЈАТНОСТА (во таблицата искажана со римски броеви) од I до V искажана е во 5 степени дадени во Табела 1.3 при што нивното значење е следно:

- I многу малку веројатно
- II малку веројатно
- III веројатно
- IV се очекува
- V многу висока веројатност

Веројатноста на настанување на штетните последици е поголема ако изложеноста на работниците на штетни влијанија е подолго и ако примената на мерките за безбедност е мала.

При толкувањето на табелата на ризик на раб.место мора да се разликуваат поимите изложеност и веројатност. Работникот може да биде изложен на одреден ризик постојано но веројатноста да се случи несакан настан може да биде многу мала и обратно. За проценка на веројатноста на настанување на штетни последици се користат податоци за настанати повреди на работа и болести кои се случиле во анализираниот период.

Табела 1.3

Изложеност на опасности и штетности и напори		Состојба на системот за безбедност и здравје при работа				
		Значително под дозволени вредности/Задоволително	До граница на дозволени вредности/Среднорочно потребни	Над дозволени вредности/Краткорочно потребни мерки	Значително над дозволени вредности/потребните мерки да се	Гранични вредности на издржливост/веднаш да се прекине со
		1	2	3	4	5
Многу ретко	1	I	I	II	II	II
Повремено	2	I	II	III	III	IV
Често	3	II	III	III	IV	IV
Претежен дел од работното време	4	II	III	IV	IV	V
Цело работно време	5	II	IV	IV	V	V

Вид на последиците и тежина на последиците

Видот на последиците кои може да се појават заради изложеност на работниците на О/Ш е повреда на работа и болест (професионална болест и болест во врска со работата) се дадени во табела 1.4.

Табела 1.4

Опис на последиците	Тежина на последиците	Ранг на тежина на повредата (РТ)
Доволна е само прва помош	Многу лесна	А
Медицински третман со боледување до три дена	Лесна	Б
Медицински третман кој вклучува и болничко лекување	Средно тешка	В
Трајно изменета работна способност	Тешка	Г
Колективна повреда и/или загрозување на животните функции и/или повреда со смртни последици	Смртна или колективна	Д

РИЗИКОТ е искажан со броеви од 1 до 25 и се наоѓа во пресекот помеѓу редот и колоната во матрицата прикажана на Табела 1.5.

Табела 1.5

Ранг на веројатност	Ранг на тежина на последиците				
	А	Б	В	Г	Д
I	1	2	3	4	5
II	2	4	6	8	10
III	3	6	9	12	15
IV	4	8	12	16	20
V	5	10	15	20	25

Во пресекот на редот и колоната се наоѓа бројот кој ја означува **величината на ризикот**.

Значењето на вредностите на ризикот во смисла на итност на превземање на мерки за заштита е следново:

Вредност на ризикот	Итност на превземање на заштитни мерки
1, 2, 3, 4, 5	<u>Мал ризик</u> каде што не е потребно да се планираат и да се превземаат дополнителни мерки, одржување на системот каков што е сега
6,8,9	<u>Умерен ризик</u> , не е потребна активност доволни се само мерки на контрола или во исклучителни случаи и долгорочни мерки
10,12	<u>Среден ризик</u> , неопходно е да се испланираат и да се превземат среднорочни мерки (во рок од 6 месеци)
15,16	<u>Голем ризик</u> , Работата не смее да се започне додека не се превземат мерки за намалување на ризикот или да се испланираат и превземат краткорочни мерки (во рок од еден месец)
20,25	<u>Исклучително голем ризик</u> , да се запре процесот на работа во подрачјето на опасност и веднаш да се превземат мерки. Односно работата не смее да почне, или е потребно да се запре, или да се издаде забрана за работа

Приоритетите на превземање на заштитни мерки не зависи само од големината на ризикот, туку и од можностите на работодавачот (финансиски, организациски и сл.).

При рангирање на ризикот по оваа метода во споредба со Правилникот за начинот на изготвување на изјава за безбедност, нејзината содржина, како и податоците на кои треба да се заснова проценката на ризикот ("Сл.весник на РМ", бр. 02/09) се утврдува дека средниот, големиот и исклучително големиот ризик се зголемени ризици.

Треба да се нагласи дека постои ризик кој не е возможно да се отстрани ниту пак да се намали со примена на основните или пак посебните мерки на заштита. Таквиот ризик е т.н. **преостанат ризик** на работното место и може да се смета за **ризик на професијата**

II - ПРИКАЗ И АНАЛИЗА НА СОСТОЈБАТА

Податоците за постојната состојба опфаќаат:

- Општи податоци, опис на техничко - технолошкиот процес и приказ на работниот и помошниот простор
- Анализа на работниот и помошниот простор
- Приказ и податоци за работните места и приказ на организационата структура
- Режим на работа и одмор (работно време, организација на работата, работа во смени, продолжена работа, распоред и должина на паузите и нивна намена)
- Стаж на осигурување кој се смета со зголемено траење
- Анализа на работи со посебни услови за работа и здравствен надзор
- Приказ и попис на работната опрема и анализа на состојбата и ускладеност со правилата за безбедност и здравје при работа со опрема за работа
- Анализа на состојба и ускладеноста со правилата за безбедност и здравје при работа на електро и громобранска инсталација
- Испитување на работната околина на местата каде што вработените ги извршуваат работните задачи
- Средства и опрема за лична заштита
- Суровини и материјали кои се користат
- Попис на опасни материи
- Податоци за повреди на работа, професионални болести и болести во врска со работата
- Податоци за обуки на вработените
- Инспекциски наоди на извршени надзори
- Известувања за вработените
- Анализа на уредувањето на безбедноста и здравјето при работа

III.2. Анализа на работниот и помошниот простор**III.2.1. Анализа на примената на основните правила за безбедност при работа****III.2.1.1. Анализа на состојбата и ускладеност со правилата за безбедност и здравје при работа во работниот и помошниот простор**

Анализата на работниот простор го опфаќа просторот во кој извршителите ги извршуваат работните задачи според Правилникот за Минимални барања за безбедност и здравје на вработените на работниот простор ("Сл. Весник на РМ", бр.154/08). Иследувањата се направени врз основа на спроведена квантитативна анализа на состојбите на работните места преку спроведена анкета на вклучени во овој работен процес, како и направен увид на лице место.

1.Работна просторија	Ускладено со регулатива/утврдени недостатоци
1.1. Канцеларија на административни работници	Утврдена е ускладеност со одредбите од наведениот Правилник, фактичката состојба задоволува за повеќето елементи односно нема отстапувања од пропишаните барања.
1.2. Канцеларија на менаџерскиот тим	Утврдена е ускладеност со одредбите од наведениот Правилник, фактичката состојба задоволува за повеќето елементи односно нема отстапувања од пропишаните барања.
2.Помошна просторија	Ускладено со регулатива/утврдени недостатоци
2.1. Чајна Кујна	Утврдена е ускладеност со одредбите од наведениот Правилник, фактичката состојба задоволува за повеќето елементи односно нема отстапувања од пропишаните барања.
2.2. Тоалети	Утврдена е ускладеност со одредбите од наведениот Правилник, фактичката состојба задоволува за повеќето елементи односно нема отстапувања од пропишаните барања.
2.3. Ходници	Утврдена е ускладеност со одредбите од наведениот Правилник, фактичката состојба задоволува за повеќето елементи односно нема отстапувања од пропишаните барања.

III.2.2. Анализа на примената на посебните правила за безбедност при работа

III.2.2.1. Анализа на состојбата и ускладеноста со правилата за заштита при работа со екрани на вработените извршуваат работни задачи пред екрани согласно Правилникот за мерки за заштита при работа со екрани

Анализирани се следните елементи на работното место:

Анализирани елементи на работното место	БАРАЊЕ
1.ОСВЕТЛУВАЊЕ, ОТСЈАЈ, БЛЕСКОТЕЊЕ	Редот на таван. светла да биде паралелен со правецот на работникот на работното место. Светилките да имаат такви светлосни тех.к-ки што нема да се рефлек. во мониторот. Екранот да е така поставен што во него нема да се гледаат изворите на светлина. Ако е можно да не биде свртен кон или од прозорецот за да не се превземат посебни постапки против блескотење На прозорите треба да се постават соодветни засенувачи. Раб.маса не треба да има сјај и треба да биде од материјал кој на допир не е ладен (дрво).
2.РАБОТНА МАСА ИЛИ РАБОТНА ПОВРШИНА	Раб.маса/површина да е најмалку 80x120см, да овозможува соодв.разместување на екранот, тастатурата, подлогата за запишување и др.опрема и доволно простор за движење на глушецот. Под раб.маса да има слободна површина најмалку 60x58x62см (длабочина x ширина x висина). Раб.маса/површ. да е стабилна и по можност со променл.висина или висината да е меѓу 72 и 75 см.
3. РАБОТНА СТОЛИЦА	Раб.столица да е стабилна и да обезбедува удобна позиција и слободно движење. Раб.столица да овозм. подесување на висината на површината за седење како и нејзино вртење. Наслонот да а подеслив по наклон и висина и да овозможи елас.потпирање на рбетот.
4.ЕКРАН	Растојанието меѓу екранот и очите на работникот да не е помала од 50 см. Сликата на екранот да не трепери. Соодветната фреквенција не треба да биде помала од 70 Хз. Знаците на екранот да се доволно големи, остри, неизобличени и јасно обликувани. Растојанијата помеѓу нив и редовите да се доволно големи за да можат да се разлик. без напор Светлоста и контраста на екранот лесно да се менуваат т.ш.работникот лесно ќе ги пролагоди на околината. Односот помеѓу светлоста на знаците и позадината треба да биде најмалку 4:1. Екранот лесно да се движи на сопст.подножје, заради лесно прилаг.на насоката и наклонот на мониторот Висината на екранот т.е. горниот раб на екранот биде е околу 5см пониско од висината на очите. На екранот да нема отсјај кој би ја намалил видливоста (читливоста) на знаците и да е чист.
5.ТАСТАТУРА	При чистење на екранот да се обезб.средство за заштита од статички електрицитет. Средната висина на тастат. да е помала од 3см, а наклонот да одговара на ергон.барања. Лесно да се движи по раб.површина и да е со светла боја и без сјај. На раб.маса/површина, пред копчињата, да има 10см. слободна површина. Распоредот и значењето на копчињата да одговара на ергоном.барања. Копчињата и симболите да се јасно означени и лесни за распознавање и читливост.
6.ПРОГРАМСКА ОПРЕМА	Да одговара на намената на раб.задача и едноставна за користење. На работникот да му дава повратни информ.за извршување на раб.операции. Да е прилагоден начинот и брзината на давање на информации од системот кон работникот. Најдобро е на екранот - темни знаци на светла површина. Ако екранот е во боја, боите, а посебно позадината, треба да бидат што помалку изразени, според барањата на раб.задача.
7.ОСТАНАТА ОПРЕМА	Подлошка за нозе да му се обезбеди на секој работник кој ќе го посака тоа до димензии 45x35см, доволно висока, стабилна, да не се лизга и да обезбедува наклон на нозете. Држачот на листови да е стабилен, со линијка за означување на колоните, изработен и поставен така да на работникот не му предизвикува допол. оптоварување на очите, вратот и/или главата.

Коментар во однос на ускладеност со регулатива/утврдена фактичка состојба/утврдени недостатоци

Канцеларија на административните работници	Сите елементи се ускладени со одредбите од Правилникот особено околу примена на ергономските барања во однос на работната маса, тастатурата и останатата опрема. Препорака е редовно да се одржуваат елек.кабли во уредна состојба.
---	--

III.3. Приказ и податоци за работните места и приказ на организационата структура во ЗИП Институт

ОПШТИ ПОДАТОЦИ ЗА РАБОТНИТЕ МЕСТА

III.4. Режим на работа и одмор - сите вработени работат 40 часови неделно врз основа на Законот за работни односи, и во согласност со истиот се регулира и прекувремената работа.

Работата е организирана во една смена.

Предвидената пауза од 30 минути и почести кратки паузи се планираат и користат во зависност од интензитетот на работата.

III.5. Анализа на спроведен здравствен надзор –

Вработените, кои работат на компјутери треба да се упатуваат на офтамолошки преглед согласно член 16 точка д) од Правилникот за мерки за заштита при работа со екрани.

Вработените се упатени, се јавиле на здравствените прегледи и се прогласени за способни за извршување на своите работи и работни задачи, согласно изјавата на претставникот на работодавачот, учесник во изготвувањето на Изјавата за безбедност и проценка на ризик.

III.6. Приказ и попис на работната опрема и анализа на состојбата и ускладеност со правилата за безбедност и здравје при работа со опрема за работа

Во административниот дел тоа е електронска и компјутерска опрема (ПК, тастатура, надворешна компјутерска опрема како модем, скенер, печатач), работни бироа, ергономски столици, комуникациска опрема, телефон, фотокопир, шредер.

Во работниот и помошен простор имма и клима уреди, медиа конвертори, фрижидер, греалка и др.

Основната опрема за работа со која се реализираат работните задачи во делот на одржување на хигиената во самиот објект се џогери, кофи, усисивачи и др.

III.7. Средства и опрема за лична заштита – Во ЗИП Институт предвидено е да се користат лични заштитни средства во зависност од работното место, а прикажано во проценката на ризик и изјава за безбедност по работно место.

III.8. Суровини и материјали кои се користат - во секојдневното извршување на работните задачи извршителите кои административни работни задачи користат хартија за печатење, тонери, и друг помошен канцелариски материјал, потоа скалпел и др. За одржување на хигиената се користат тоалетна хартија, кујнски брисачи, сунѓерчиња, крпи, џогери, кофи, метли и др.

III.9. Попис на опасни материи – опасни материи кои се во употреба во ЗИП Институт се средства за одржување на хигиена и санитаризација. Истите се складираат и чуваат на посебно одреден простор за таа намена и пристапот до нив и нивната употреба се сведува само на оние кои имаат добиено инструкции за нивна правилна употреба вклучувајќи ја и употребата на лична заштитна опрема за истите.

III.10. Податоци за Повреди на работа, професионални болести и болести во врска со работата

Во ЗИП Институт согласно изјавата на претставникот на работодавачот, кај вработените **не се случиле** повреди на работа, професионални заболувања, болести во врска со работата и смртни случаи.

III.11. Инспекциски наоди од извршените надзори - /

III.12. Известувања, упатства на вработените –

III.13. Анализа на уредувањето на безбедноста и здравјето при работа

Во ЗИП Институт уредувањето на безбедноста и здравјето при работа е на следниот начин:

1. Претставници на вработените за БЗР – Да
2. Обучено лице за укажување на прва помош: Да
3. Обучени лица за ППЗ, евакуација и спасување: Да
4. Стручно лице за безбедност при работа – Да

ЗАКЛУЧОК

Во ЗИП Институт, не постојат работни места со зголемен ризик при процесите на извршување на работните задачи.

Приоритети во отстранувањето, намалувањето или спречувањето на ризиците и план на мерки за намалување и контрола на ризиците

Планот на мерки содржи:

- Примена на основните правила за БЗР за отстранување на недостатоците во работните простории, периодични прегледи на опрема за работа, на работните услови
- Примена на посебните правила за заштита за оспособување на сигурен начин, превентивни медицински прегледи.

За секоја предложена мерка е наведен препорачаниот рок и одговорните лица за нејзино спроведување, како и лицето одговорно за контрола.

Препорачаниот рок за превземање на мерките е проценет во однос на:

- големината на ризикот
- бројот на лица изложени на истиот
- спроведливоста на мерката за заштита која зависи од видот на мерките кои треба да се преземат и проценката колку тоа би чинело во поглед на финансии и време.

ИЗМЕНИ И ДОПОЛНИ НА ИЗЈАВАТА ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ПРОЦЕНА НА РИЗИК

Изјавата за безбедност и проценка на ризик е динамичен акт кој треба постојано да се менува и дополнува и по него да се спроведуваат сите утврдени мерки за безбедност и здравје при работа. Согласно чл.15 од Правилникот за начинот на изготвување на изјава за безбедност, нејзината содржина, како и податоците врз кои треба да се заснова процената на ризикот, се утврдени случаите во кои се врши дополна и измена на елаборатот за проценка на ризик, односно истиот ќе се менува и дополнува во случај:

- На фатални повреди на работа со смртни последици и тешки повреди на работа
- Кога постојните мерки за отстранување, намалување или спречување на ризикот не се доволни, односно не одговараат на проценетата состојба
- Кога проценката е темелена на податоци кои не се веќе ажурни и
- Кога постојат можности и начини за унапредување и дополнување на проценката.

Работодавачот користената документација за изработка на проценката на ризиците и изјавата за безбедност трајно ќе се чува.

8. РЕФЕРЕНЦИ

1. Статут на ЗИП Институт за политики и добро владеење Скопје, 2014
2. "Стратешко планирање за непрофитни организации" - прирачник за обука на ПРОЕФЕКТ, Април 2015
3. "Концепт на стратешко планирање"-, Зоран Стојковски, Проефект, 2013
4. "Стратешко планирање за здруженија на граѓани", Зоран Стојковски - прирачник за обука на ЦИРА, април 2008
5. "Институционален развој и организациско јакнење " Материјали од 3-дневен курс за потребите на здруженија на земјоделци; МРФП, обучувачи Лиле Алчева и Зоран Стојковски, 2005
6. "Процес на стратешко планирање и анализа на внатрешното опкружување на организацијата и одредување стратегија" - прирачник на обуката на ИТЗ, април - септември 2002
7. "Institutional Development and Organizational Strengthening" Manual from the 3 week course, September 1999, Management for Development Foundation
8. "Курс за основи на ИРОЈ" прирачник на МЦМС, Охрид 1998
9. "Стратегическо планирање за неправителствени организации", Програма "Демократична мрежа" ИТЗ Булгарија, Иван Здравков, Гаља Димитрова.1998
10. "Strategic planing", booklet, University Jhon Hopkins , Baltimor, Maryland, 1997
11. Bryson, John M. Creating and implementing your Strategic Plan: A workbook for Public and Nonprofit Organizations. Jossey-Bass, Inc. Publishers and Jossey-Bass Limited, 1996.
12. Bryson, John M. Strategic Planning for Public and Nonprofit Organizations: A Guide to Strengthening and Sustaining Organizational Achievement. Jossey-Bass, Inc. Publishers and Jossey-Bass Limited, 1995.
13. Mintzberg, H. The Structuturing Organizations. Englewood Clifts, , NnJ. : Prentice Hill, 1979
14. Министерство за Труд и Социјала на Република Северна Македонија, "Презентација на Нацрт-Стратегија за безбедност и здравје при работа 2020" 2019
15. М-р Трајче Велковски, "Безбедност и здравје при работа: Студија Македонија" Македонско здружение за заштита при работа Скопје, март 2018
16. Лазар Јовески, "Системот на на заштита на здравје и безбедност при работа и заштитата *ratione personae*" Фондација Фридрих Еберт-Скопје, 2014

